

Savivaldybių žinios

Nr. 9 (642)

2013 m. kovo 28 d.
Kaina 2,25 Lt
Išėina ketvirtadieniais

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Vyriausybė savivaldybėms žada gerų projektų testinumą

Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetas jau peržiūrėjo visus ankstesnės kadencijos Seime įregistruotus teisės aktus, kurie reikšmingi savivaldai

4 p.

Sausio 22 d. Premjeras Algirdas Butkevičius ir ministrai susitiko su savivaldybių vadovais aptarti rūpimų klausimų.

Švarinimosi akcija „Darom“ miestuose rūpinsis savivaldybės

Prie šios akcijos jau prisijungė 26 Lietuvos miestai ir rajonai _____ 2 p

Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas, Druskininkų savivaldybės meras Ričardas Malinauskas (dešinėje) ir VŠĮ „Mes Darom“ direktorius Karolis Sargūnas pasirašė memorandumą dėl bendradarbiavimo vykdant projektą „DAROM diena 2013“.

Monitoringo komiteto posėdis Portugalijoje ir mintys po jo

Akmenės rajono mero Vitalijaus Mitrofanovo įspūdžiai ir pasamprotavimai _____ 6 p.

Anykščiuose dar šiais metais pradės veikti modernus SPA centras

Jis galės konkuruoti su Vidurio ir Rytų Europoje esančiais tokio pobūdžio centrais _____ 7 p.

Ko mokysime kinus?

Žurnalisto Arūno Brazausko žvilgsnis į valdininkiją _____ 15 p.

VYRIAUSYBĖ SAVIVALDYBĖMS ŽADA GERŲ PROJEKTŲ TĘSTINUMĄ

Sausio 22 d. Premjeras A. Butkevičius susitiko su savivaldybių vadovais aptarti rūpinimų klausimų.

Jurgis AMBRAZAS

Algirdo Butkevičiaus vadovaujamos XVI Vyriausybės pirmasis šimtadienis – data, kai galima įvertinti politines aplinkybes, bet ne nuverstus kalnus.

Gerai, jeigu viršūnėse besikeičiantiems pareigūnams per 100 dienų pavyksta susėsti į kėdes. Šios Vyriausybės „orkstras“ renkamas tokiu būdu, kuris užtikrina valdančiosios koalicijos stabilumą. Viceministrų pareigybės derintos koalicijos Politinėje taryboje, ir tai esą lėtino aukščiausio valdžios ešelono formavimą. Beje, nuo pat vyriausybės dëlionės pradžios šalies Prezidentė nerodė noro skubėti ir kėlė kandidatams į ministrus nemenkus reikalavimus.

Galbūt lėtesnis Vyriausybės formavimo tempas atsipirks, kai bus tikrinamas valdžios politinis stabilumas. Tuos išbandymus jau dabar galima numatyti – tai kelerius metus besitęsianti byla dėl Darbo partijos „juodosios buhalterijos“, kuri artėja prie atomazgos, taip pat minėtos partijos ketinimas susijungti su partija Tvarka ir teisingumas.

REVOLIUCIJŲ NEBUS

Premjeras A. Butkevičius, pristatydamas Seime šimtadienio darbus, buvo nuosaikus, žadėjo mažai – ypač netikėtų sprendimų: „Pradėdamas eiti Ministro Pirmininko pareigas sakiau – revoliucijų nebus. Šiandien galiu tik pakartoti – tikrai nesiimsime skubotų, nepamatuotų pertvarkų ir nelenktyniausime parengtų įstatymų projektų gausa.“

Kylanti ekonomika teikia vilčių, kad ši valdančioji koalicija išvengs tokių sprendimų, kaip vadinamoji naktinė mokesčių reforma, kuri ženklino ankstesnės, Andriaus Kubiliaus vadovaujamos Vyriausybės darbo pradžią 2008 m. Vis dėlto nepavyks išvengti vienos fundamentalios permainos. Estams įsivedus eurą, latviams besirengiant įsivesti Europos Sąjungos valiutą nuo 2014 m., ši Vyriausybė ketina neatsilikti nuo kaimynų – rengia Lietuvą euro įvedimui nuo 2015 m.

EKONOMIKA ANT BANGOS

Visuomenei optimizmo suteikia oficialiai skelbiami šalies ūkio raidos rodikliai – ypač kai Lietuva atsiduria pirmaujančiųjų gretose. Antai Lietuvos eksportas pernai augo 14 proc. – tai trečias pagal dydį rodiklis ES. Lietuvą aplenkė Graikija (17 proc.) ir Latvija (16 proc.). Atsižvelgiant į tai, kad palyginti su kriziniiais 2009 metais, eksportas išaugo beveik dvigubai, analitikai pagrįstai tvirtina, kad 2012-ieji buvo geriausi eksporto metai nuo 1990-ųjų.

Įdomu ir tai, kad lietuviško eksporto šuolį daugiausia lėmė žemės ūkio produkcija, kuri į antrą vietą nustumė įprastai pirmaujančią naftos produktų pramonę. Verslumą ir eksportą skatinančios VŠĮ „Versli Lietuva“ analitikų vertinimu, maisto pramonės įmonių pastangos ieškant naujų ryšių ir partnerių taip pat sėkmingai didino eksportą ir plėtė eksporto geografiją, todėl šiai pramonės šakai 2013 metai taip pat turėtų būti sėkmingi.

Lietuvos bankas numato, kad 2012 m. beveik nepasikeitusios investicijos 2013 m. pakils 4,6 proc. ir tolesniais metais vis labiau didės. Vienas iš augimo veiksmų yra tai, kad pramonės įmonės

dabar panaudoja didelę dalį – apie tris ketvirtadalius – savo pajėgumų, vadinasi, plečiant gamybą, kurią po truputį skatins tiek išorės, tiek vidaus paklausa, didės poreikis investuoti.

Vis dėlto gerėjantys ūkio rodikliai nebūtinai turi tenkinti euro įvedimo kriterijus. Yra ekonomistų, kurių nuomone, kainų stabilumo kriterijus, kuris Lietuvai „pakišo koją“, kai eurą norėta įsivesti nuo 2007 m., gali pagadinti reikalus ir bandant antrą kartą. Yra manančių, kad Lietuvos valdžia yra priėmusi nemažai sprendimų, kurie didina kainas – tai susiję su kai kuriais akcizais, elektros tarifais. Prie tokių veiksnių priskirtinas ir šios Vyriausybės įgyvendintas minimalios mėnesinės algos (MMA) didinimas. Dar neaišku, kaip MMA priaugis per ilgą laiką paveiks kainas ir nedarbo dinamiką.

Atlyginimų didinimo srityje Vyriausybė turi neabejotiną konkurentą – visą pasaulio ūkį, kuris konkuruoja su Lietuvos verslo subjektais. Užsienio konkurencijai atvirame ekonomikos sektoriuje darbo užmokestis kyla bemaž du kartus sparčiau nei ten, kur užsienio konkurencija nepasiekia. Atsivavimo laikotarpiu užsienio konkurencijai atvirame sektoriuje darbo užmokestis pakilo 10 proc., o užsienio konkurencijai uždaramame sektoriuje – apie 6 proc. Per pastaruosius trejus metus užsienio konkurencijai atvirame sektoriuje ekonominis aktyvumas ir darbo našumas didėjo labiau, jame labiau trūko darbuotojų. Padėties darbo rinkoje gerėjimas ir toliau turėtų labai priklausyti nuo užsienio konkurencijai atviro ekonomikos sektoriaus.

Padėtis darbo rinkoje pernai gerėjo, tačiau, Lietuvos banko vertinimu, iš dalies dėl trumpalaikių veiksnių. Užimtųjų praėjusių metų antroje pusėje gerokai pagausėjo žemės ūkyje, kur didesnį ekonominį aktyvumą lėmė geras derlius. Užimtųjų skaičius didėjo ir pramonėje. Ekonomikos sektoriuje, kurio nepasiekia užsienio konkurencija, užimtųjų skaičius dabar didėja lėčiau, o kai kuriose ekonominėse veiklose (pvz., viešajame valdyme, apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikloje) mažėja.

DUJOS NEPIGS – ATNAUJINKIME BŪSTUS

Nušviesdamas Seimui energetikos reikalus, Premjeras negailėjo kritikos ankstesnei Vyriausybei:

„Dveji metai buvo sugaišta, įgyvendinant Suskystintųjų dujų terminalo statybą. Šiuo metu jau būtume galėję importuoti pigesnes dujas rinkos kainomis. Girdėjome nemažai mūsų pirmtakų savigyros, nors spėta sudaryti tik vieną sutartį dėl laivo pirkimo. Pasirašėme akvatorijos gilinimo sutartį ir jau pradėti darbai, o praėjusią savaitę sudaryta sutartis dėl krantinės statybos. Dėsime visas pastangas, kad terminalo atidarymas daugiau nevēluotų ir jis pradėtų veikti, kaip numatyta, 2014 metais.“

Suskystintųjų gamtinių dujų (SGD) terminalo statyba – visiškai konkretus valstybės pelno arba nuostolio klausimas. Terminalas spaudžia labiau nei nauja atominė jėgainė, apie kurią A. Butkevičius pasakė: „Lietuvos ateitis – mišri energetika. Dar neatsakytas klausimas – su atominė elektrine ar be jos.“

Daugiau aiškumo dėl namų atnaujinimo. Iš Premjero kal-

bos: „Dar šiemet visose savivaldybėse prasidės daugiabučių modernizavimas pagal naują modelį – pirmam etapui atrinkta per 800 namų. Kad šiam procesui nebūtų kliūčių, įsteigta Centrinė perkančioji organizacija, per kurią bus rengiami viešieji konkursai. Renovacijos darbų užmojis turėtų suaktyvinti statybų, statybinių medžiagų verslą.“

Dar opozicijoje parengta programa gyventojams bus palanki tuo, kad jiems nereikės imti banko paskolų. Tai padarys savivaldybės paskirti administratoriai, o sąskaitos už šildymą, nuo jų atskaičiavus renovacijos išlaidas, bus mažesnės, negu tokiame pačiame nerenovuotame name.

Nuo 2014 metų planuojame pradėti viešosios paskirties pastatų atnaujinimą, kuriam panaudosime naujos ES finansinės perspektyvos struktūrinių fondų lėšas. Pirmenybę teiksime gydymo, kultūros, administracinių ir mokslo institucijų renovacijai. Sumažėjusios šilumos sąnaudos leis gerokai sutaupyti lėšų pastatams išlaikyti.“

Renovacijos programa – matyt, vienas iš nedaugelio viltinųjų ženklų savivaldybėms, nes nėra požymių, kad artimiausiu metu pigs elektra ir kuras.

ASIGNAVIMŲ KARPOMO TĖSTINUMAS

Tokiomis aplinkybėmis savivaldybininkams belieka spausti visą Vyriausybę ir jos pavienius narius, kad šie vykdytų priisiemtus įsipareigojimus. Daugelį rūpimų dalykų Lietuvos savivaldybių asociacijos (LSA) atstovai iškėlė jau įvykusiuose susitikimuose su Premjeru ir ministrais. Nemažai reikalų gali būti sutvarkyta tiktai Seimui pakeitus senus arba priėmus naujus įstatymus.

Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto vadovas Valentinas Bukauskas „Savivaldybių žinioms“ pranešė apie „namų darbų“ vykdymą: „Komitetas peržiūrėjo ir perregistravo visus ankstesnės kadencijos Seime įregistruotus teisės aktus, kurie yra reikšmingi savivaldai. Darbo grupė parengė ir pateikė frakcijoms svarstyti Rinkimų kodekso projektą, kuris reglamentuotų savivaldybių, Seimo, Europos Parlamento, šalies Prezidento rinkimus.“

Vis dėlto bene svarbiausias XVI Vyriausybės „namų darbas“ – darbų tęstinumas, kurį pažadėjo A. Butkevičius: „Noriu atkreipti jūsų dėmesį, kad ši Vyriausybė yra pasirengusi įgyvendinti ir tai, ko iki šiol nebuvo Lietuvos politikoje – darbų tęstinumo kultūrą.“

Toks įsipareigojimas aktualus, turint omeny pernai lapkritį ankstesnės Vyriausybės patvirtintą Nacionalinę pažangos programą, kuri regionų lygmeniu numato skirstyti ne mažiau kaip 20 proc. visos Lietuvai tenkančios ES ir kitos tarptautinės paramos. 2007–2013 m. per regionų plėtros tarybas buvo paskirstoma apie 7 proc. tokios paramos.

Deja, aplinkybės verčia manyti, kad ši Vyriausybė laikysis ir kitokio pobūdžio tęstinumo – kažin ar atsirado prielaidų valstybei didinti asignavimus savivaldybėms.

„Atsigaunanti ekonomika nepradėjo tirpdyti milijardinių biudžeto skolų ir labai šykščiai seikėja papildomas pajamas“, – pasakė A. Butkevičius Seimui.

MONITORINGO KOMITETO POSĖDIS PORTUGALIJOJE IR MINTYS PO JO

Akmenės rajono savivaldybės meras Vitalijus Mitrofanovas kartu su kitais trimis Lietuvos atstovais dirba Europos Tarybos vietos ir regionų valdžios institucijoje. Europos Tarybos Vietinės valdžios rūmų Monitoringo komiteto narys V. MITROFANOVAS dalijasi įspūdžiais iš šio komiteto posėdžio, surengto Portugalijoje, Caminia mieste.

Europos Tarybos posėdžiai visada vyksta Strasbūre, o komitetai iki sesijos posėdžiauja vis kitoje valstybėje. Vasario 14-ąją Portugalijoje Komitetui buvo pristatytos stebėsenos išvados, kaip Gruzijoje, Armėnijoje, Airijoje, Italijoje biudžeto formavimas, valdžios pasidalijimas atitinka Europos vietos savivaldos chartijos principus.

Paprastai dešimt Komiteto narių ir ekspertų vyksta į vieną ar kitą šalį, ten atlieka stebėseną ir paskui teikia išvadas. Svarstant rezoliuciją dėl Gruzijos stebėsenos rezultatų pabrėžta, kad šios šalies keturiose savivaldybėse rinkimai nedemokratiški, nes šias savivaldybes yra okupavusi Rusija ir rinkėjai negali laisvai išrinkti vietos valdžios.

Italijoje savivaldybių modelis yra keturių pakopų, visų pakopų darbuotojai apmokami, todėl administravimui išleista daug lėšų. Regioninės institucijos deputatė komiteto posėdyje teigė, kad jiems kelis mėnesius neišmokami atlyginimai, dėl to ji negali tinkamai atlikti savo pareigų, nes yra pažeidžiama.

Savivaldybių reforma vyksta daugelyje ES šalių. Einama savivaldybių stambinimo keliu, nes tai susiję su administravimo aparato išlaikymu. Viena iš valstybių, kurioje savivaldybės stambinamos, yra ir Turkija. Prieš kelerius metus administracinės-struktūrinės reformos, kurių metu buvo sustambintos savivaldybės, vyko Danijoje ir Latvijoje. Dėl chartijos atitikimo modelio stebėseną yra atlikta ir Lietuvoje, pateiktos rekomendacijos.

Akmenės rajono meras V. Mitrofanovas Monitoringo komiteto posėdyje.

Esu Lietuvos savivaldybių asociacijos valdybos narys. Viename iš valdybos posėdžių buvo nagrinėjamas klausimas dėl Panevėžio miesto savivaldybės, kai sumažėjo gyventojų ir šiame mieste dabar nėra 100 tūkst. gyventojų, todėl mažėja atlyginimai valstybės tarnautojams ir vadovams. Aš esu prieš tokį principą. Nesvarbu, kuriai savivaldybei vadovautum, koks jos gyventojų skaičius, darbą turi padaryti tą patį, atsakomybė ta pati. Mano duomenimis, vieno stambaus miesto savivaldybės socialiniame skyriuje dirba beveik dvigubai daugiau darbuotojų negu mūsų savivaldybėje. Valstybės tarnautojų pareigybinės algos koeficientas dvigubai didesnis negu Akmenės rajono savivaldybėje. Dėl to mūsų ir kitoms mažesnėms savivaldybėms sunku įdarbinti gerų specialistų.

Būdamas Lietuvos delegacijos narys Europos Tarybos Vietinės valdžios rūmuose, dalyvaudamas kongresuose ir komitetų posėdžiuose, turiu galimybę pažvelgti į kitų valstybių gyvenimą, palyginti jį su mūsų šalies. Man tikrai malonu pabrėžti, kad Lietuva visa šio žodžio prasme yra Europos viduryje.

Portugalija paliko neturtingos šalies įvaizdį. Maži ūkiai, maži gyvenamieji nameliai, maži traktoriukai, mažos vynuogynų plantacijos, nedidelės avių bandos. Kurortiniame Caminia mieste daugelio pastatų langai uždaryti – miestas atgis tik vasarą. Kavinukės mažos, lankytojus aptarnauja šeimos nariai, čia tave sutinka šiltai, tarsi namuose. Tokios kavinukės didelio pelno šeimai neduoda, tačiau padeda išsilaikyti, pragyventi. Lietuvoje vaizdas kitoks: ūkiai gražūs, dideli, žemės masyvai stambūs. Nejučiomis galvoju: ar teisinga linkme einame? Kas mums turėtų būti svarbiau – ar dideli derliai, mažesnės savikainos galimybės, ar mažesniuose ūkiuose gaunamas kone tas pats derlius ir sudarytos galimybės kaimo žmogui dirbti ir išsilaikyti?

Daug minčių man sukėlė Portugalijos laisvosios ekonominės zonos. Regione yra 14 laisvųjų ekonominių zonų. Visos jos specializuotos: žemės ūkio produkcijos perdirbimo, vaistų ir medicinos įrangos gamybos, sunkiosios pramonės, statybų sektoriaus ir kitos. Pritačiau idėjai ir mūsų šalyje laisvasias ekonomines zonas specializuoti, tam skiriant valstybės ir ES dotacijas.

Parengė Julija SEJAVIČIENĖ

KO MOKYSIME KINUS?

Arūnas BRAZAUSKAS

Svarstant Algirdo Butkevičiaus vadovaujamos Vyriausybės darbus, nuveiktus per pirmąjį šimtą dienų, įdomu patyrinėti pamatą, ant kurio ta Vyriausybė stovi.

Per visą ankstesnęs Vyriausybės kadenciją veikė Valstybės valdymo tobulinimo, arba Saulėlydžio, komisija. Paskelbtoje jos 2009–2012 m. ataskaitoje apstu skaičiais, kuriais ir išreiškiami pasiekimai.

Pavyzdžiui, teigiama, kad „sivaldytas valstybės tarnybos augimas ir naujų įstaigų steigimas“. Ši pergalė iliustruojama kiekybiniais rodikliais. Vyriausybei atskaitingose įstaigose dirbančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų (užimtų pareigybių) skaičius sumažėjo 12,4 proc. (2008 m. pabaigoje buvo 59 913,55 užimtų pareigybių, o 2011 m. – 52 474,67). Valstybės išlaidos darbo užmokesčiui nuo 2008 m. sumažėjo 17 proc., arba beveik 700 mln. Lt. 32 proc. sumažintas Vyriausybei atskaitingų įstaigų skaičius.

Dviejų skaitmenų po kablelio tikslumu apskaičiuotas pareigybių (vadinamųjų etatų) sumažėjimas daro išpūdį – 7438,88. Kartu kyla nuogaštavimas, kad toks tikslumas ir apskritai skaičių gausa gali užtemdyti realią padėtį, kuri išreiškiama kokybiniais vertinimais. Tokių yra pateikę valdžios mechanizmo tyrinėtojai.

Prof. dr. Vitalis Nakrošis ir dr. Žilvinas Martinaitis iš Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto (TSPMI) sudarė Lietuvos valstybinių agentūrų ir kitų viešojo sektoriaus įmonių bei įstaigų žinyną. Prof. V. Nakrošis interviu, kuris paskelbtas TSPMI tinklalapyje, lygina Lietuvą ir Estiją: 2010 m. Lietuvoje Vyriausybės veiklos srityje centrinės valdžios lygmeniu veikė 1061 įstaiga: 14 ministerijų, 98 įstaigos prie ministerijų, 14 Vyriausybės ir Vyriausybei atskaitingų įstaigų, 607 biudžetinės įstaigos, 168 viešosios įstaigos, 100 valstybės įmonių ir 60 akcinių bendrovių; o Estijoje centrinio lygmens organizacijų 2010 m. buvo gerokai mažiau: 11 ministerijų ir 51 Vyriausybės institucija (įskaitant 15 apskričių administracijų), 150 valstybės agentūrų, 21 viešoji įstaiga ir 66 fondai (iš viso 299 organizacijos centrinio valdymo lygmeniu be valstybės įmonių). Nors 2010–2011 m. Lietuvoje įstaigų skaičius sumažėjo nuo 1061 iki 855, mums dar toloka iki Estijos „minimalistinės“ valdžios, kurios įstaigų skaičius maždaug tris kartus mažesnis.

Jeigu ne didesnis vidutinis darbo užmokestis Estijoje, ne „riebesnės“ estiškos pensijos, sakytume, kad estai nemoka tvarkytis. Bet jie gerai tvarkosi ir jų valdžia kažkodėl mažiau išsipūtusi.

Prof. V. Nakrošio nuomonė apie giluminius procesus, formuojančius Lietuvos valdžios įstaigų landšaftą:

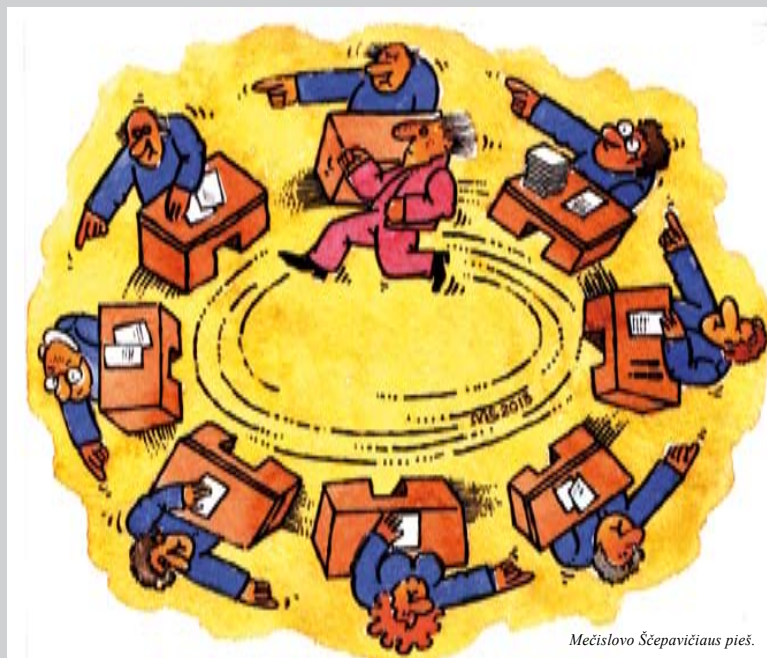
„Lietuvoje gana politizuotas ne tik įstaigų pertvarkymas, bet ir kiti valstybės valdymo sprendimai, įskaitant dažnai su įstaigų pertvarkymu susijusį valstybės tarnautojų, einančių vadovaujamas pareigas, priėmimą ir atleidimą (kai griebiamasi reorganizacijos norint „nuimti“ netinkamą vadovą). Visa tai galėtų paaiškinti „švytuoklės“ principas Lietuvos politinėje sistemoje ir konfrontacija tarp svarbiausių Lietuvos politinių partijų.

Esant tokiai politinei aplinkai organizaciniai pokyčiai gana dažnai vyko vadovaujantis siaurais politiniais interesais. Nors kartais buvo prisidengiama įvairiais „organizaciniais modeliais“, iš tikrųjų buvo siekiama į įvairias organizacijas „pastatyti“ savus žmones. Mūsų analizės rezultatai tai patvirtina – Vyriausybės, kurios atėjo į valdžią po esminio valdančiosios daugumos pasikeitimo Seime, priėmė sprendimus dėl dviejų trečdalių organizacinių pokyčių (įskaitant įstaigų panaikinimo).“

Laikantis Lietuvos politinės sistemos tradicijų, po kiekvienų Seimo rinkimų, jeigu tiktai keičiasi valdančioji dauguma, vyksta karštilgiškos permainingos valdininkijos viršūnėlės. Įvairaus rango pareigūnai komunikuoja tarp savęs, stumdo figūras biurokratinėje šachmatų lentoje ir mažiausiai suka galvą dėl komunikacijos su visuomene. Šaliai svarbūs sprendimai daromi už uždaru durų, tad nenuostabu, kad „nuleidus“ visa tai piliečiams, šie ne visuomet lieka patenkinti. Tokių nesusipratimų pavyzdžiai – priešaringi sprendimai socialinės apsaugos, švietimo, energetikos srityje.

Pasikeitus komunistinės Kinijos vadovams atėjo žinia, kad šie linkę kovoti su korupcija ir biurokratizmu. Deklaruojamas siekis sumažinti administravimo našta, tenkančią centrinei valdžiai. Antai tos šalies Valstybės taryba sprendžia ir reguliuoja maždaug 1700 klausimų. Nuspręsta jų skaičių sumažinti trečdaliu. Vienas iš aukštųjų Kinijos vadovų pasakė: „Ką gali nulemti rinkta – atiduosime rinkai, ką gali spręsti visuomenė – perleisime visuomenei.“

Galėtume retoriškai paklausti, iš ko labiau galėtų pasimokyti Kinijos Liaudies Respublika – iš Estijos ar iš Lietuvos? Valstybės dydis kinams nesvarbu – juk sektinu pavyzdžiu jie jau pasirinko Singapūrą.

Mečislavo Šcepavičiaus pieš.